

«forces externes»?

– Hi ha la tecnocràcia de les grans multinacionals, aliades amb el govern i els grans propietaris dels Estats, interessades en les grans hisendes per fer-hi pastures, els projectes megatecnològics com les preses i les centrals hidroelèctriques, els grans projectes miners i l'explotació de la fusta. Els resultats d'aquesta fabulosa extracció de recursos van pràcticament tots cap a l'exportació, a Europa, i a l'Amèrica del Nord; aquí només queda la misèria i la destrucció de la selva. La irracionalitat d'aquest tipus de desenvolupament és manifesta, perquè la productivitat de carn a les hisendes és molt baixa, d'uns entre 30 i 35 kg per hectàrea i any. Com que això econòmicament no s'aguanta, la hisenda es veu obligada a talar més bosc i, a sobre, és ajudada amb subvencions del Govern.

– Així, doncs, ni justícia social ni racionalitat ecològica?

– Són les dues cares de la mateixa moneda. A primers dels anys setanta, l'empresa d'automòbils Volkswagen va adquirir 500.000 hectàrees de bosc per fer-hi un escorxadore de bestiar. I per què, si es una empresa que no té res a veure

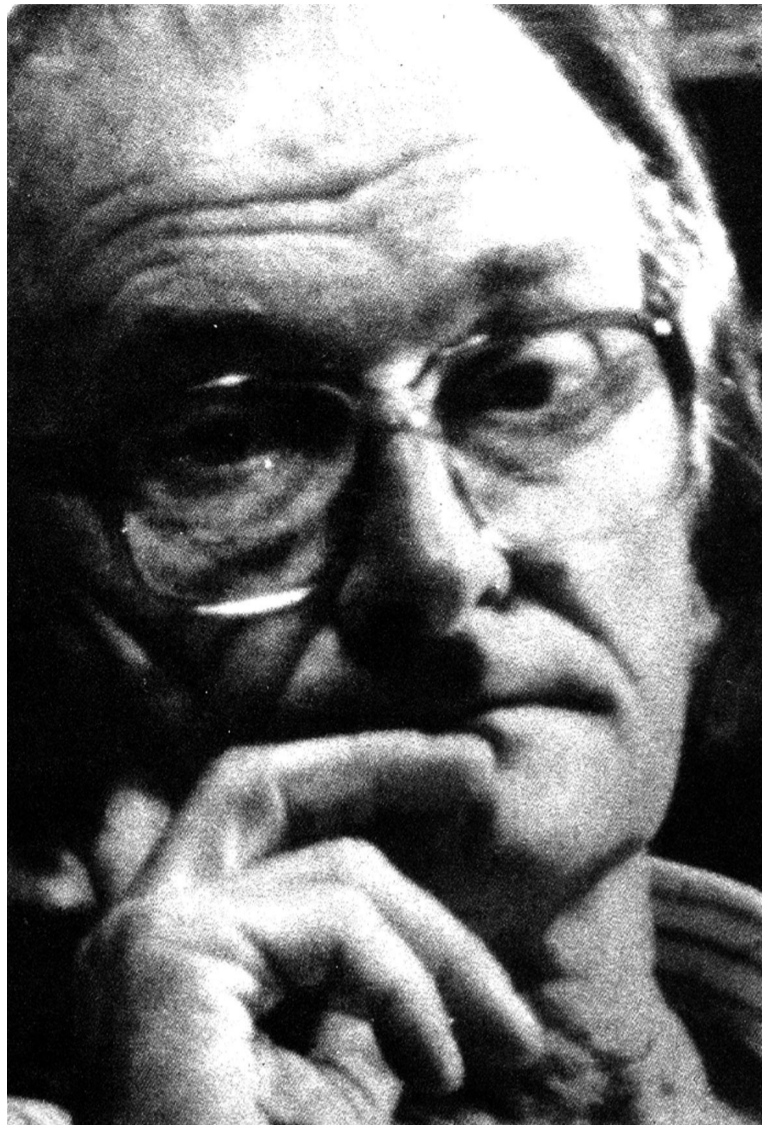
kilowatts/hora. Amb aquest material es fabricaran llaunes de refrescos que, després de beguts, aniran a les escombraries. És una indecència, un crim, vaja!

– Vostè deu ser a la llista negra, segur...

– Sóc considerat un individu perillós, però de moment no m'ha passat res. Hi ha una anècdota significativa que li vull explicar... Un dia, estava sopant a Washington amb un directiu del Banc Intermaerica de Desenvolupament i li proposava algunes solucions menys costoses i més ecològiques per a l'economia brasilera, i em va dir: «Sí, senyor Lutzenberger, vostè té raó, però és que les seves idees són molt barates».

– Entesos..., en privat els nord-americans de vegades diuen la veritat.

– És que el problema no és de menys «plata», sinó de menys, però al Banc Mundial i a l'Interamericà no els interessa d'entendre-ho així i, per això, han finançat un projecte amb mil milions de dòlars per obrir carreteres a la selva de Rondônia i tirar endavant algun d'aquells projectes que li deia. A la selva s'hi practica una política agrària adaptada a les necessitats d'Europa. Per aconseguir-ho es

viurà una nova època glacial, perquè els corrents de vent càlid que ara li arriben procedents d'aquell cada vegada més maltractat bosc tropical, no ho faran, i l'efecte hivernacle d'escalfament del planeta que s'està produint pel consum de gasolines i d'altres combustibles fòssils no serà suficient per aturar el refredament que es produirà. Serà realment catastròfic. Comprèn, ara, perquè es tracta d'un problema internacional?

– Ho comprenc, senyor Lutzenberger, i m'avergonyeix que la nostra espècie, dita «racional», sigui tan poc raonable, tan bèstia, en definitiva.

– Miri si en som, de bèsties, que les autoritats del meu país han anat dient que si els altres països destrüïen els seus boscos en benefici del «creixement», Brasil també havia de fer-ho per esdevenir un país «desenvolupat i ric». Però jo veig el meu país com un cos humà inermes al qual li han mutilat un seguit d'extremitats i li volen arrencar el cor, el gran bosc tropical amazònic. Brasil perdrà la vida i la Terra, com a sistema integrat de distintes formes de vida, en perdrà un dels cors més potents. Ho entèn, per què he de ser tan clar parlant? S'adona del drama

«Per obtenir la propietat de terres i boscos, i per fer-hi fora els indis que hi viuen, es cometen autèntics actes de genocidi.»

«El dogma bàsic de la religió fanàtica de la moderna societat industrial és que la nostra economia ha de créixer sempre, i això és físicament impossible.»

amb la producció de carn? Doncs, perquè el Govern els beneficiava durant 10 anys amb unes exaccions fiscals que els permetien de fabricar cotxes a preus rebentats. Per obtenir la propietat de terres i boscos, i per fer-hi fora els indis que hi viuen, es cometen autèntics actes de genocidi.

Per exemple?

Doncs, bé, a causa de la construcció de la presa de Tucuruí, que va inundar 200.000 ha de terres, dues tribus indígenes van ser exterminades, a més de la resta de gent que va haver de marxar. I això és un autèntic escàndol, perquè tenim milions de brasilers que saben treballar la terra, però que no hi tenen accés, i es veuen obligats a apilar-se a les «favelas» (barraques) de les grans ciutats, a incrementar la seva misèria.

– I què se'n fa, amb l'electricitat d'aquestes preses?

– És lliura, al 30% del seu cost, a les grans empreses elèctriques multinacionals perquè puguin fabricar-se alumini, per a una tona del qual calen catorze mil

fan genocidis –sense matar directament–, tot introduint-hi malalties o, per exemple, injectant toxines als arbres.

– I tot això s'amaga a Europa, no?

– Evidentment, no interessa. El que passa a l'Amazònia no és tan sols una bogeria local brasilera. El dogma bàsic de la religió fanàtica de la moderna societat industrial és que la nostra economia ha de créixer sempre, i això és físicament impossible, perquè si jo no m'hagués aturat en la meua creixença als 18 o 20 anys avui seria una massa informe i monstruosa. Doncs això és el que passa en la societat actual.

– I n'aprendrem algun dia?

– Tenim el dret a aprendre tot cometent errors, és cert; però hi ha errors que ja sabem que no podem cometre. I tampoc no es tracta de conèixer més dades científiques, perquè les que tenim són suficients per comportar-nos de manera sàvia. Chico Mendes, per exemple, era un pagès pràcticament analfabet però molt savi, perquè lluitava contra els explotadors.

– I el deute financer que no para.

– Està augmentant a un ritme vertiginós, i la inflació econòmica és de l'ordre del 50% mensual (dades de 1989). No sé si des d'Europa podeu arribar a fer-vos càrrec d'aquestes xifres. Concretament, l'embassament de Tucuruí ha augmentat el deute en sis mil milions de dòlars, i el nivell d'impostos, com es pot deduir, és altíssim. El que passa a l'Amazònia és, realment, una bogeria total.

El canvi climàtic

– I dintre d'aquesta «bogeria total» no hem parlat de les desforestacions massives i de les seves conseqüències sobre el clima global...

– Sí, sí..., aquesta és la conseqüència per al futur que em preocupa més. Les darreres estimacions assenyalen que s'ha destruït un 15% de la superfície de la selva amazònica. Si arribéssim a l'extrem de fer desaparèixer aquest bosc, l'absència de vegetació anul·laria el procés d'evapotranspiració, amb què l'energia solar tornaria a

l'atmosfera, ja que no hi hauria arbres ni plantes que la retinguessin. Però tan sols amb la destrucció d'un 30% o un 40% del bosc, el procés natural de pluges, circulació i evapotranspiració és possible que es desequilibri i el bosc es col·lapsi.

– Això ens pot afectar, als europeus, que sembla que dormim a la palla?

– El bosc amazònic és un factor de primer ordre en l'equilibri climàtic mundial. En aquest sentit, les regions del nord i del centre d'Europa depenen en gran mesura del fenomen meteorològic que es produeix al continent americà. Ens separen vuit mil quilòmetres del continent europeu, i aquesta distància desvirtua la imatge que tenen els europeus sobre el bosc amazònic i els enganya sobre els efectes de la seva destrucció, que també els pot afectar ostensiblement. Li diré més: a causa de la situació dels Andes, dels vents que aquesta serralada desvia cap al Nord i cap al Sud, i al corrent marí del Golf, si l'Amazònia desapareix Europa

que vivim a l'Amazònia?

Què més es pot dir després d'haver escoltat i vist Lutzenberger. Un es queda amb el cor –el nostre pobre i petit cor– «glaçat» (potser tant com el que ens espera). Un recorda aquella profecia poètica sobre «tot el fred que s'acosta», amb què el gran poeta Màrius Torres va preveure, d'ençà 1939, la nova «glaciació» política i total que cauria sobre aquest petit «cor» de Catalunya que continua, mal que bé, bategant sobre la Terra.

El testimoni barceloní d'aquest cavaller que ens arribava de les fondes humitats selvàtiques i de les espesses masses arbòries va ser el de l'altura moral, la claredat científica, tot directe cap a la renovació del compromís. La seva dissertació –amb tants punts d'emoció, com quan evocà Chico Mendes o quan es referí a la producció d'electricitat per fer llaunes d'alumini– fou ovacionada amb una força que feia temps que no se sentia a Barcelona, que llavors, aquell 1989, començava a «posar-se guapa» per als Jocs de 1992, on es consumirien, per ser llançades, milions de tones d'alumini.